

مکتب حضرت فاطمه (س)؛ عالی‌ترین کلاس تربیت دینی

به گواه تاریخ، در صدر اسلام یک کلاس عالی و نمونه تربیت اسلامی کودک در خانه حضرت زهرا(س) تأسیس شد. معلمان این کلاس علی بن ابیطالب و فاطمه زهرا(س) بودند و پیغمبر اکرم(ص) رسماً بر آن نظارت داشت.

به گواه تاریخ، در صدر اسلام یک کلاس عالی و نمونه تربیت اسلامی کودک در خانه حضرت زهرا(س) تأسیس شد. معلمان این کلاس علی بن ابیطالب و فاطمه زهرا(س) بودند و پیغمبر اکرم(ص) رسماً بر آن نظارت داشت.

حمید نیکزاد، دبیر ستاد همکاری های حوزه علمیه و آموزش و پرورش یکی از راه های تحقق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تطبیق برنامه های دستگاه عظیم تعلیم و تربیت کشور با سبک تربیتی اهل بیت(ع) است که اگر چنین باشد می توان برای رسیدن به جامعه آرمانی و مهدوی امیدوار بود. ساحت «تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی» اولین ساحت از ساحت های شش گانه سند تحول بنیادین برای رسیدن دانش آموزان به مراتبی از حیات طیبه است. هدف غایی این ساحت، تلاش پیوسته برای حضور مؤثر و سازنده دین و اخلاق در تمام ابعاد فردی و اجتماعی است و برای رسیدن به این هدف باید معارف اهل بیت(ع) الهام بخش برنامه های آموزش و پرورش تراز اسلام ناب باشد.

به گواه تاریخ، در صدر اسلام یک کلاس عالی و نمونه تربیت اسلامی کودک در خانه حضرت زهرا(س) تأسیس شد. معلمان این کلاس علی بن ابیطالب و فاطمه زهرا(س) بودند و پیغمبر اکرم(ص) رسماً بر آن نظارت داشت. اصول تربیتی و برنامه آن مستقیماً از جانب پروردگار نازل و توسط این حضرات به بهترین نحو اجرا می شد تا ثمره آن تربیت برجسته ترین افراد امت اسلام باشد. برنامه تربیتی حضرت زهرا(س) همان بود که در قرآن کریم و احادیث پیغمبر و ائمه اطهار وارد شده است که در این یادداشت کوتاه به چند نمونه آن اشاره می شود.

محبت، اولین مسئله ای که در کلاس درس زندگانی حضرت زهرا(س) موج می زند و اگر از محبت آفرینی های دخت نبی مکرم اسلام درس بیاموزیم و آن را به کار بندیم، حضور سازنده دین را در نهاد کودک پایه ریزی کرده ایم. فراموش نکنیم که تربیت و پرورش کودک باید از زمان تولد آغاز شود زیرا چگونگی دوران شیرخوارگی و رفتار پدر و مادر در پرورش نوزاد تأثیر بسزایی دارد و شخصیت آینده او از همین ایام شکل می گیرد که به نظر دانشمندان و روانشناسان فن تربیت نیز ابزار محبت و علاقه به اطفال نقش حیاتی در رشد عاطفی انسان ایفا می کند.

محبت؛ سرچشمه اخلاق و شخصیت کودک

سرچشمه اخلاق و شخصیت آینده کودک، اظهار محبت است. آغوش گرم مادر و نوازش های خالصانه پدر، روح بشردوستی و علاقه به هم نوع را در کودک می دمد و از دیگر سو کودکی که با کمبود محبت مواجه باشد معمولاً ترسو، خجول، ضعیف، بدبین، گوشه گیر و بی علاقه و پژمرده بار می آید. در نتیجه همه این ضعف ها در سنین بلوغ فوران می کند و ممکن است به رفتارهای مخاطره آمیزی نظیر جنایت، دزدی و قتل نفس بزند تا از اجتماعی که او را دوست ندارد انتقام بگیرد. بنابراین محبت و نوازش کودک یکی از احتیاجات ضروری او به شمار می رود که در مکتب خانه حضرت زهرا(س) به تأسی از رساله عملی پیغمبر اکرم(ص) به طور کامل اجرا می شد.

روایت شده روزی رسول اکرم(ص) به نماز جماعت مشغول بود. در همان حال هرگاه به سجده می رفت امام حسین(ع) بر پشت او سوار می شد و پاهایش را حرکت می داد پس وقتی می خواست سر از سجده بردارد حسین را می گرفت و کنار می گذاشت و با همین کیفیت نمازش را به پایان می رساند. (بحار الانوار/ ج ۴۳ / ص ۲۹۶)

به اذعان روانشناسان، معلم باید شخصیت کودک را پرورش دهد، اعتماد به نفس را به او تلقین کند و باشخصیت بار بیاورد. مربی اگر به کودک احترام نگذارد و او را کوچک شمرد، متربی ترسو و بی شخصیت بار می آید و خودش را بی ارزش می پندارد در نتیجه هنگامی که این کودک بزرگ شد خود را کوچکتر از آن می داند که به کارهای بزرگ اقدام کند؛ چنین فردی در اجتماع منشأ اثر نخواهد شد و به آسانی زیر بار ذلت خواهد رفت، اما اگر خود را بزرگ و باشخصیت دانست، به کارهای پست تن نمی دهد و زیر بار خواری و ذلت نمی رود. این شخصیت نفسانی علاوه بر روش و منش مربی و معلم به تربیت خانوادگی و روحیات پدر و مادر نیز بستگی دارد، باید صفات خوب کودک را یادآوری و او را در حضور دیگران تعریف نمود و بزرگی نفس را به او تلقین کرد. حال باید دید کلاس درس حضرت علی(ع) و زهرا(س) این مهم را چگونه تعلیم داده اند. حضرت علی(ع) به حسنین می فرمود: «شما پیشوای مردم و بزرگ جوانان اهل بهشتید و از ارتکاب گناه معصومید. خدا لعنت کند کسی که با شما دشمنی کند.» (بحار الانوار/ ج ۴۳ / ص ۲۶۵)

همچنین حضرت فاطمه(س) روزی حسنین را خدمت رسول خدا(ص) آورد و عرض کرد: «یا رسول الله حسن(ع) و حسین(ع) فرزند شما هستند. چیزی به ایشان عطا کن» ایشان فرمود: «هیبت و سیادت خود را به حسن بخشیدم، شجاعت وجود خودم را به حسین دادم.» (بحار الانوار/ ج ۴۳ / ص ۲۶۳)

بازشناسی، حفظ و اصلاح آداب و رسوم، هنجارها و ارزش های جامعه در پرتو نظام معیار اسلامی از ریز موضوعات این ساحت است. برای تحقق این مهم می بایست با الهام گیری و درس آموزی اولیا و مربیان از مکتب اهل بیت(ع) بر اقدام کارشناسی و برگزاری دوره های پودمانی برای متولیان و مجریان امر تربیت کودک و دانش آموز تکیه کرد تا ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی فرهنگ سازی و نهادینه شود و فعالیت های پرورشی با محتوای آموزشی همراه شود.

اگر کودک رعایت حقوق افراد را در منزل مشاهده کرد، متوجه می شود که باید در اجتماع نیز حقوق دیگران را محترم شمارد، اما اگر در منزل هرج و مرج بود و حقوق افراد مراعات نشد، خوی سرکشی و تجاوز در او تقویت می شود؛ این درس تربیتی به طور کامل در خانه حضرت زهرا(س) نمود داشت و حقوق و نظم حتی در کوچک ترین موارد مراعات می شد. حضرت علی(ع) می فرماید: «روزی پیغمبر اکرم(ص) در منزل ما استراحت کرده بود، حسن آب خواست، رسول خدا برخاست قدری شیر دوشید و در ظرفی کرده و دست حسن داد. حسین از جای خویش بلند شد خواست کاسه شیر را از دست حسن بگیرد، اما پیغمبر اکرم(ص) جلو حسین را گرفت و نگذاشت شیر را از حسن بگیرد. حضرت زهرا(س) که این منظره را تماشا می کرد عرض کرد: «یا رسول الله گویا حسن را بیشتر دوست داری؟» پاسخ داد: «چنین نیست، بلکه علت دفاع من از حسن این است که او حق تقدم دارد و زودتر از حسین تقاضای آب کرده باید نوبت مراعات نمود.» (بحار الانوار/ ج ۴۳ / ص ۲۸۳)

وقتی کودک معلم می شود

حضرت زهرا(س) از همان آغاز کودکی فرزندان را برای کسب معارف و تشویق در فراگیری، آماده می کرد، به عنوان مثال به فرزندش حسن(ع) می فرمود: «به مسجد برو، آنچه را از پیامبر شنیدی فراگیر و نزد من بیا و برای من بازگو کن.» امام حسن(ع) همین کار را می کرد و بعد به خانه می آمد و با سخنرانی شیرین خود، بیانات پیامبر خدا(ص) را بیان می نمود، از این رو هرزمان علی(ع) وارد خانه می شد، همسر خویش را حافظ آیاتی از قرآن که تازه نازل شده بود، می یافت، می پرسید: «این آیات و علوم تازه را از کجا دریافت کردی؟» می فرمود: «از پسر حسن.» (کتاب زندگی حضرت فاطمه(س) // ص ۶۵)

آنچه گذشت نمونه های کوچکی از سبک تربیتی اهل بیت(ع) بود که سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به دنبال تحقق بخشی از آن است و امیدواریم در دولت ایران قوی، شاهد تحقق کامل همه برنامه های سند تحول باشیم و با جاری و ساری کردن سبک تربیتی حضرات معصومین(ع) از خانه تا مدرسه و سپس دانشگاه و جامعه، آرمان شهر مورد نظر حضرت بقیةالله الاعظم(عج) شکل گیرد و زمینه ظهور حجت خداوند فراهم شود.

حمید نیکزاد، دبیر ستاد همکاری های حوزه علمیه و آموزش و پرورش